

TAKSVÄRKKI ry
DAGSVERKE rf

Taksvärkki ry:n eettiset periaatteet ja toimintaohjeet henkilöstölle, luottamushenkilöille, vapaaehtoisille ja muille järjestön nimissä toimiville

Toimintaohjeiden tarkoitus:

- ohjeet tekevät näkyväksi toiminnan arvopohjan ja eettiset linjaukset, joita Taksvärkki ja sitä edustavat sitoutuvat toiminnassaan noudattamaan
- ohjeistuksella suojellaan toiminnassa mukana olevia lapsia ja nuoria, ja ne määrittelevät miten työskentelemme alaikäisten lasten ja nuorten kanssa
- ohjeet tekevät näkyväksi väärin kohdellun oikeusturvan
- ohjeet auttavat tunnistamaan mahdollisia väärinkäytöksiä ja ehkäisemään niitä
- ohjeet opastavat miten toimitaan käytännön väärinkäytötapauksissa

Yleiset periaatteet:

Järjestön henkilöstö, vapaaehtoiset, luottamushenkilöt ja sen nimissä toimivat henkilöt sitoutuvat kunnioittamaan ja edistämään ihmisoikeuksia, kansallisia ja kansainvälisiä lakeja sekä kohtelevaan kaikkia toiminnassa mukana olevia kunnioittavasti ja yhdenvertaisesti. Toimintaohjeiden piirissä olevien on toiminnassaan:

- sitouduttava yhdenvertaisuuden edistämiseen ja pitäydyttävä kaikenlaisesta syrjinnästä
- suojeltava toiminnassa mukana olevia lapsia ja nuoria ja kunnioittaa heidän oikeuksiaan
- puututtava havaitsemiinsa väärinkäytöksiin, hyväksikäyttöön, häirintään ja kaltoinkohteluun

Taksvärkki ry:n nimissä toimivat ovat tietoisia ja vastuullisia toiminnan eettisyydestä. Eettisesti kestävä toiminta myös luo ja ylläpitää myönteistä julkista kuvaa järjestön tekemästä työstä. Tehtävässä aloittaessaan jokainen Taksvärkissä tai sen edustajana toimiva lukee nämä toimintaohjeet ja vastaa siitä, että ymmärtää niiden merkityksen ja noudattaa niitä omassa toiminnassaan.

Taksvärkki ry tukee ja edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta. Tämän tulee näkyä järjestöä julkisuudessa edustettaessa ja kampanjoihin osallistuttaessa. Myös vapaaehtoisten ja henkilöstön rekrytoinnissa kannustetaan eri kieli-, kulttuuri- ja muihin vähemmistöihin kuuluvia henkilöitä hakemaan Taksvärkki ry:n tehtäviin.

1. Taksvärkin toimintaperiaatteiden ja arvopohjan tunteminen sekä niihin sitoutuminen

- Taksvärkki ry:n toimintaperiaatteet ja arvot on kirjattu sen toimintastrategiaan, jonka periaatteisiin toiminnassa mukana oleva sitoutuu. Keskeisiä toimintaperiaatteita ja arvoja kaikessa toiminnassa ovat mm. yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden ja erilaisten näkemysten kunnioitus, sekä nuorten oman aktiivisuuden arvostus ja tukeminen.
- Taksvärkki ry:ssä toimivan on tiedostettava asemansa järjestön toimintakentässä ja siihen liittyvät valtasuhteet ja niihin liittyvä vastuu. Toimijat pidättäytyvät kaikesta valta-aseman väärinkäytöstä.

Keskeisiä toiminnassa esiin tulevia valtasuhteita ovat aikuisen suhde nuoreen tai lapseen, rahoittajan suhde rahoituksen vastaanottajaan ja rikkaan valtion suhde vähävaraisempaan.

- Taksvärkki ry:n toimijoilla on velvollisuus kohdella kaikkia (esim. vapaaehtoisia, nuoria toimijoita, hanketyössä toimivia) tasa-arvoisesti riippumatta iästä, kulttuurista, sukupuolesta, siviilisäädystä, kyvyistä, yhteiskunnallisesta tai taloudellisesta asemasta, poliittisista mielipiteistä, ihonväristä, etnisestä taustasta tai fyysisistä ominaisuuksista, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnosta tai vakaumuksesta tai muusta henkilöön liittyvästä tekijästä.
- Toiminnassa mukana oleviin nuoriin suhtaudutaan aktiivisina kansalaisina, joilla tärkeä rooli kestävän yhteiskunnan rakentamisessa

2. Viestinnän eettiset periaatteet

Taksvärkki ry:n viestintä tuo esiin ja näkyville etelän hanketoiminnassa mukana olevien globaalien etelän nuorten ääntä. Suomessa viestintä tuo esiin erityisesti nuorten näkemyksiä yhdenvertaisuuden näkökulmasta, ja nuorten aktiivista toimintaa yhteiskunnan kehittämiseksi.

Kaikessa viestinnässä lapset ja nuori kohdataan ja esitetään yksilönä tai toimintaryhmänsä edustajana kunnioittaen hänen omia näkemyksiään. Näitä näkemyksiä ei käytetä vahvistamaan stereotyyppioita yleistämällä ne maanosan, kansanryhmän tms. näkemyksiksi. Viestejä kerätään ja välitetään mahdollisimman tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtaamisen kautta. Mahdollisuuksien mukaan ääni annetaan erityisesti haavoittuviin ryhmiin kuuluville nuorille. Julkaistava haastattelu tai käyttöön otettava kuvamateriaali toimitetaan haastattelun tai kuvauksen kohteelle.

Haastatteluissa on huomioitava seuraavia periaatteita:

- Haastateltavan yksilönsuoja säilytetään ja hänen arvokkuuttaan kunnioitetaan.
- Haastateltavalla on milloin tahansa oikeus kieltäytyä haastattelusta tai keskeyttää se.
- Tarvittaessa haastattelujen luottamuksellisuus on sovittava etukäteen (esim. arviointit).
- Vapaaehtoistoiminnassa, kouluvierailuilla tai ohjelmatoiminnassa mukana olevan nuoren nimen (etunimen ja sukunimen) käytöstä sovitaan tapauskohtaisesti. Alaikäisen sukunimeä ei mainita missään yhteydessä.
- Lasten ja nuorten haastatteluun tulee olla huoltajan lupa.
- Lapsella oikeus kertoa, kenen haluaa olevan läsnä haastattelussa, esimerkiksi vanhemmat tai opettaja. Haastattelu kaksin lapsen kanssa ei ole toivottavaa.

Lapsen esiintyminen kuvissa tai videoilla ja materiaalin käyttö:

Kuvaamisen piiriin kuuluvat sekä valokuvaaminen että videomateriaalin kuvaaminen. Ohjeet koskevat erityisesti kuvia, joissa lapsi tai nuori on tunnistettavissa, pois lukien julkisella paikalla otetut kuvat, joissa esiintyy paljon henkilöitä eikä yksilö erotu erityisen paljon.

- Kuvattaessa ja kuvien käytössä otetaan huomioon ja kunnioitetaan kuvattavien yksilönsuojaa ja arvokkuutta.
- Lapsi on esitettävä kuvissa kunnioittaen eikä kuvauksesta saa aiheutua lapselle ja hänen läheisilleen kielteisiä seurauksia.
- Kuvissa ja videoissa esiintyvillä nuorilla ja alaikäisten huoltajilla on oltava ymmärrys siitä mihin ja kuinka laajasti materiaalia käytetään.
- Alle 18-vuotiaiden kuvaamiseen tulee olla lapsen huoltajan lupa. Kehitysyhteistyöhankkeissa toimivien nuorten kuvauslupa varmistetaan aina myös hankekumppanilta. Suomessa asia varmistetaan opettajalta ennen kouluvierailua tai työpajaa.

- Vapaaehtoistoiminnassa, kouluvierailuilla tai ohjelmatoiminnassa mukana olevan nuoren nimen (etunimen ja sukunimen) käytöstä sovitaan tapauskohtaisesti. Alaikäisten sukunimiä ei julkaista missään yhteydessä.
- Kaikilla on oikeus kieltäytyä kuvattavana olemisesta, vaikka huoltajan lupa olisikin olemassa.
- Lavastettuja tilanteita ei esitetä tosina.
- Myös lapsilla ja nuorilla on tekijänoikeus itse ottamiinsa Taksvärkki ry:n viestinnässä käytettyihin kuviin.
- Kuvien käytössä ohjeistaa yleisellä tasolla myös Concordin 'Code of Conduct on Images and Messages' -ohjeisto

3. Toiminnassa mukana olevien lasten ja nuorten suojeleminen ja lapsen oikeuksien kunnioittaminen

Taksvärkki ry sitoutuu kohtelemaan lapsia ja nuoria tavalla, joka kunnioittaa heidän oikeuksiaan, fyysistä koskemattomuuttaan, loukkaamattomuuttaan ja ihmisarvoaan, sekä huomioi heidän parhaan etunsa tasavertaisesti. Kaikessa toiminnassa keskeisenä periaatteena on lasten kunnioittaminen ja luottamuksen säilyttäminen. Lasten ja nuorten kanssa toimittaessa kiinnitetään erityishuomiota toimintaympäristön turvallisuuden varmistamiseen. Tällöin henkilöstöllä, vapaaehtoisilla ja muilla toiminnassa mukana olevilla on vastuu ja velvollisuus puuttua lasten tai nuorten hyväksikäyttöön tai turvallisuutta uhkaaviin tilanteisiin. Yleisenä toimintaohjeena voidaan näiden ohjeiden lisäksi seurata *Allianssi ry:n ja Nuoris- ja Liikunta-alan asiantuntijat ry:n 'Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet'* -julkaisua.

Alaikäisten kanssa toimiminen kouluvierailuilla

- Taksvärkki ry:n globaalikasvatuksen kouluttajat, aluekoordinaattorit ja muut edustajat ovat kouluissa ja nuorisotaloissa vieraita, ja vastuu nuorista on opettajalla tai ryhmän ohjaajalla.
- Kouluvierailuilla ja työpajoja ohjattaessa noudatetaan erillistä *Taksvärkin turvallisen työpajan ohjeistusta*, johon vapaaehtoiset perehdytetään heidän valmennuksensa yhteydessä. Ohjeistuksen keskeisiä periaatteita ovat lasten ja nuorten kunnioitus, kannustaminen, syrjimättömyys ja yksityisyyden kunnioitus.
- Kouluvierailuilla ja työpajoissa toimitaan luottamuksellisesti. Tapahtumista ei jaeta lapsia ja nuoria loukkaavaa tai vähättelevää tietoa tai näkemystä.
- Työpajoja kouluilla ohjattaessa seurataan *Opettajan arvoja ja eettisiä periaatteita (OAJ)*: ihmisarvon kunnioitus, totuudellisuus ja oikeudenmukaisuus.

Alaikäiset mukana tapahtumissa

- Tapahtumissa tai toimistolla alaikäisten nuorten seurana on aina kaksi aikuista, ellei lapsen huoltajan, opettajan tai ohjaajan kanssa ole sovittu toisin.
- Julkisissa tiloissa vähintään yksi aikuinen on paikalla.
- Aikuisella Taksvärkin edustajalla on päävastuu omissa tapahtumissa, vaikka lapset olisivat mukana tapahtuman suunnittelussa tai toteuttamisessa.
- Alaikäisiä vapaaehtoisia, työryhmäläisiä tai harjoittelijoita ei kuormiteta liikaa ja työpanos on mitoitettava heidän iälleen sopivaksi.

Lapset ja nuoret osallistuvat Taksvärkkipäivään

Koulut ja oppilaitokset järjestävät perinteisesti Taksvärkkipäivän oma-aloitteisesti. Tapahtuma on osa koulutyötä ja päivän järjestämisestä vastaa oppilaitos itse. Taksvärkki ry ohjeistaa oppilaitoksia ja työnantajia taksvärkkityöhön liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista mahdollisuuksien mukaan oppilaitos- ja työnantajakohtaisesti, sekä yleisesti verkkosivujen ja sosiaalisen median kautta. Keskeisiä ohjeita ja velvollisuuksia ovat:

- Taksvärkkipäivä ei saa olla lapsen kehitystasoon tai ikään nähden liian kuormittavaa tai haastavaa
- Työnantajan on noudatettava työajassa ja työn rasittavuudessa lainsäädäntöä ja työmarkkinasopimuksia
- Kouluilla on omat vakuutukset kouluajan varalle, mutta myös Taksvärkki ry ottaa vakuutuksen kaikille taksvärkkityön tekijöille

Viestintä lasten ja nuorten kanssa

Viestintä toiminnassa mukana olevien alaikäisten nuorten kanssa tapahtuu mahdollisuuksien mukaan opettajan tai nuorten ohjaajan kautta. Yhteistyöprojektissa mukana olevien oppilaiden kanssa kommunikointi tapahtuu opettajan välityksellä.

Työhön liittyvässä yhteydenpidossa vapaaehtoisena tai harjoittelijana toimivan alaikäisen kanssa on mukana oltava kaksi aikuista järjestön edustajaa. Sähköposti-, WhatsApp- tai muussa viestintäketjussa on myös mukana kaksi aikuista.

4. Puuttuminen epäoikeudenmukaiseen kohteluun, hyväksikäyttöön ja väärinkäyttöksiin

Taksvärkki ry noudattaa kaikessa toiminnassaan avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja tilivelvollisuutta. Tämä ohjeistus tukee järjestöä edustavia henkilöitä ehkäisemään ennalta väärinkäytöksiä. Taloudellisia väärinkäytöksiä ehkäisee myös kattava talousohjesääntö sekä sisäinen ja ulkoinen tarkastus. Mikäli toiminnassa kaikesta huolimatta havaitaan väärinkäytöksiä, niihin puututaan ja niistä raportoidaan seuraavasti:

- Koulujen tai nuorisoryhmien kanssa tehtävässä yhteistyössä perusvastuu on oppilaitoksella ja opettajalla tai ohjaajalla. Jos työpajan yhteydessä havaitaan väärinkäytöksiä tai kaltoinkohtelua, niistä ilmoitetaan suullisesti vastuuhenkilölle. Jos kaltoin kohtelija on työpajan vastuuhenkilö, väärinkäytöksestä ilmoitetaan hänen esihenkilölleen.
- Toiminnassa, jossa Taksvärkki ry on päävastuullinen järjestäjä, näiden eettisten toimintaohjeiden vakavasta rikkomisesta tai muusta väärinkäytöksestä tai sen epäilystä ilmoitetaan kirjallisesti toiminnanjohtajalle. Toiminnanjohtaja on velvollinen kuulemaan epäiltyä ja hän on vastuussa väärinkäytöksen jälkeisistä toimenpiteistä. Jos vakavasta väärinkäytöksestä epäilty on vakinaisen henkilöstöön kuuluva ja epäily osoittautuu todeksi, lopullisen päätöksen tekee yhdistyksen hallitus toiminnanjohtajan kirjallisen selvityksen pohjalta.
- Henkilöstön jäsen tai vapaaehtoinen on velvollinen ilmoittamaan yhdistyksen puheenjohtajalle kirjallisesti, jos hän epäilee toiminnanjohtajaa asemansa väärinkäytöstä tai muusta vakavasta väärinkäytöksestä. Tällöin puheenjohtajan velvollisuus on kuulla toiminnanjohtajaa. Yhdistyksen hallitus tekee päätökset kuulemisten pohjalta.
- Mikäli väärinkäytös on luonteeltaan rikollista toimintaa, vastuullisella on velvollisuus tehdä rikosilmoitus poliisille.

5. Järjestön maineesta ja loukkaamattomuudesta huolehtiminen

Taksvärkki ry:n toiminnassa mukana olevat luovat ja ylläpitävät järjestön julkisuuskuvaa. He eivät julkisesti loukkaa Taksvärkki ry:n eettisiä ohjeita, eivätkä levitä Taksvärkistä perättömiä, harhaanjohtavia tai loukkaavia näkemyksiä. Eettisen ohjeistuksen ja arvojen noudattaminen on keskeinen tekijä hyvän julkisuuskuvan ylläpitämisessä ja osoittaa sitoutumista järjestön arvoihin. Taksvärkkiä edustaessaan henkilöstö, vapaaehtoiset, luottamushenkilöt tai muut järjestön nimissä toimivat eettisen ohjeistuksen mukaisesti myös sosiaalisessa mediassa.

Sosiaalisessa mediassa ja sähköpostissa:

- Vastataan kaikkiin asiallisiin kommentteihin ja kysymyksiin
- Kun työntekijät kirjoittavat sosiaalisessa mediassa yksityishenkilöinä Taksvärkkiin liittyviä asioita, on heidän tehtävä selväksi, että mielipiteet ovat omia.
- Taksvärkin omia tilejä ja Taksvärkin nimeä käyttäviä tilejä käytettäessä kunnioitetaan verkkoyhteisöjen sääntöjä ja tekijänoikeuksia. Kaikkeen julkaistavaan materiaaliin on oltava käyttöoikeus.

6. Kehitysyhteistyön hankekumppanit

Kehitysyhteistyön hankekumppaneilta edellytetään omaa eettistä ohjeistusta, joka toimitetaan Taksvärkki ry:lle tiedoksi, ja joka on linjassa Taksvärkki ry:n ohjeistuksen kanssa. Taksvärkin hankekumppaneiltaan edellyttämät eettiset normit, sekä säännöt sisäisestä ja ulkoisesta tarkastuksesta korruption ehkäisemiseksi on kirjattu osaksi hankekumppanien käyttöön tehtyä ohjelmamanuaalia ja hankekohtaisia yhteistyösopimuksia. Yhteistyösopimukseen kirjataan velvoite toimia näiden eettisten ohjeistusten ja korruption vastaisten ohjeistusten mukaisesti.

Hankekumppaneille tarkoitetun ohjelmamanuaalin eettisissä ohjeissa kiinnitetään erityistä huomiota hankkeen piirissä olevien nuorten turvalliseen toimintaympäristöön, erityisesti väkivallan, seksuaalisen häirinnän ja kaikenlaisen kaltoinkohtelun ehkäisyyn hankeympäristössä. Ohjeistuksessa on kirjattu hankekumppanien tietoon myös Taksvärkin edustajien hankevierailuihin liittyviä käyttäytymissääntöjä ja toimintaohjeita.

Toiminta havaittaessa väärinkäytöksiä kehitysyhteistyöhankkeissa:

- Mikäli Taksvärkki ry:n oman seurannan ja muun tarkastuksen perusteella havaitaan vakavaa säännösten ja ohjeistusten vastaista toimintaa yhteistyösopimus voidaan irtisanoa. Kaikesta havaituista rikkeistä tai mahdollisuuksista kehittää toiminnan eettistä pohjaa keskustellaan hankekumppanin kanssa ja kirjataan korjaavat toimenpiteet.
- Jos ulkoministeriön tukemassa hanketoiminnassa todennetaan korruptiota, siitä ilmoitetaan sähköisellä väärinkäyttöilmoitus-lomakkeella ministeriölle ja kirjallisesti suoraan Taksvärkki ry:n vastuuvirkamiehelle ministeriöön.
- Tarkemmat käytännön tason ohjeistukset kehitysyhteistyön hanketoimintaan liittyen kirjataan ohjelmamanuaaliin.

7. Yritysyhteistyön eettiset periaatteet

Yritysyhteistyön eettisistä periaatteista on olemassa erillinen periaatelinjaus, jonka keskeisiä periaatteita ovat yhteiset arvot erityisesti nuorten ja lasten oikeuksiin liittyen.

Dokumentit joihin ohjeistuksessa on viitattu

Opettajien ammattijärjestö OAJ: Opettajan arvot ja eettiset periaatteet

<https://www.oaj.fi/arjessa/opetustyon-eettiset-periaatteet/opettajan-arvot-ja-eettiset-periaatteet/>

Allianssi ry, Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat ry: Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet

<https://www.alli.fi/sites/default/files/2020-09/NEO-esite%202020%20%28nettiversio%29.pdf>

Concord, Code of Conduct on Images and Messages

<https://concordeurope.org/wp-content/uploads/2012/09/DEEEP-BOOK-2014-113.pdf>

Suomen journalistiliitto, Journalistin ohjeet

<https://journalistiliitto.fi/fi/pelisaannot/journalistin-ohjeet/>

Taksvärkki ry: Ohjelmamanaali

Taksvärkki ry: Yritysyhteistyön eettiset periaatteet